

W dowód uznania zasług ogólnoleśnych i dla pracy w Towarzystwie mgr inż. F.B. Kucharek został już w 1958 r. obdarzony zaszczytną godnością Członka Honorowego PTL, a pod koniec swej działalności w 1976 r. powołany został na Przewodniczącego Sądu Koleżeńskiego przy Zarządzie Głównym PTL.

Nieubłagany los zabrał z naszego grona bliskiego nam Kolegę, bezkompromisowego i zasłużonego Leśnika i Obywatela. Pożegnaliśmy Go z głębokim bólem, a tym wspomnieniem oddajemy cześć Jego pamięci.

Stefan Graniczny

Hjalmar Ugglä (1908—1983)

Гяльмар Уггля (1908—1983)

W dniu 13 marca 1983 r. w wieku 75 lat zmarł emerytowany profesor zwyczajny dr Hjalmar Fryderyk Karol Ugglä — były pracownik naukowy SGGW, długoletni kierownik Katedry Gleboznawstwa WSGW w Łodzi i WSR w Olsztynie, Dyrektor Instytutu Gleboznawstwa i Melioracji ART w Olsztynie, wybitny przyrodnik, gleboznawca i leśnik.

W pracach naukowych prof. Ugglä szczególną rolę odegrały gleby leśne. Od nich bowiem rozpoczął swoją pracę badawczą i do nich stale powracał. Tuż po ukończeniu studiów na Wydziale Leśnym SGGW w Warszawie wydaje małą, ale znaczącą publikację „Przyczynek do biocenozy lasu sosnowego”, PAU Kraków, 1934. W następnej pracy „Charakterys-

tyka lasów Polesia w związku z klasyfikacją gruntów” zwrócił uwagę na ginące pod naporem mchów wielkie połacie leśne Polesia. Po II wojnie światowej Profesor niezwłocznie powrócił do sprawy gleb leśnych. Na SGGW w Warszawie i w WSGW w Łodzi opracował pod względem gleboznawczym Lasy Bolimowskie, Rogowskie, Reymontowskie oraz rezerwaty Molenda i Zacywilki. Z tego okresu badawczego na szczególną uwagę zasługuje praca „Gleby leśnictwa Strzelna Lasów Doświadczalnych SGGW” („Sylwan” 1958, nr 1), w której Profesor przedstawił gleby leś-

ne na tle typów siedliskowych lasu, zespołów roślinnych oraz rzeźby terenu. To ekologiczne podejście do gleby przeniósł na późniejsze swoje i swoich uczniów badania naukowe. Stworzyło to podstawę do powstania „olsztyńskiej szkoły gleboznawczej”.

W latach pięćdziesiątych po objęciu kierownictwa Katedry Gleboznawstwa WSR w Olsztynie rozwija na szeroką skalę badania gleboznawcze na obszarze kompleksów leśnych Polski Północno-Wschodniej. Jednocześnie jest konsultantem naukowym przy sporządzaniu map glebowo-typograficznych przez Biura Urządzenia Lasu i Geodezji Leśnej. Pisze też pierwszy polski podręcznik z zakresu gleboznawstwa leśnego. „Gleboznawstwo leśne z zarysem geologii, mineraologii i petrografii”, PWRiL 1955, który w latach późniejszych rozszerza w dwutomowe dzieło: „Gleboznawstwo leśne ogólne” PWRiL, 1964 (wspólnie z A. Musierowiczem) i „Gleboznawstwo leśne szczegółowe”, PWRiL 1965 (napisane na podstawie własnych materiałów naukowych). Oprócz wymienionych pozycji opracował jeszcze „Gleboznawstwo leśne” PWRiL 1979 (wspólnie z Z. Uggla).

Przy badaniu gleb w Lasach Taborskich, Kudypskich, Augustowskich oraz w Puszczy Piskiej, Boreckiej i Białowieskiej opierał się na tzw. „katenach siedliskowych”, termin ten wprowadził do literatury fachowej. Podkreślił związki zachodzące między glebą a rośliną. Szczególną uwagę zwracał na badanie ektopróchnicy gleb leśnych. Do tego celu jako jeden z pierwszych w Polsce zastosował metodę szlifów glebowych. Pionierski charakter mają także badania mikromorfologiczne całych poziomów ektopróchnicznych przy pomocy monolicików długości 10 cm. W rezultacie tych badań dowiódł, że ilość i jakość ekstrementów fauny glebowej jest dobrym wskaźnikiem siedliska.

Na początku lat siedemdziesiątych rozpoczął szeroko zakrojone prace badawcze na terenie rezerwatów florystycznych w Puszczy Białowieskiej wspólnie z Zakładem Ochrony Przyrody IBL. Zajął się także ochroną gleb leśnych w myśl głoszonej przez siebie zasady: „Nieodłączną częścią lasu jest gleba. Ona więc — jako ta część ekosystemu leśnego, której przypada w udziale wyżywienie wszystkich organizmów tego systemu, powinna być objęta ochroną i szczególną troską ze strony leśnika”. W pracy z tego zakresu „Wpływ turystyki pieszej na właściwości gleb leśnych” wykazał, że nawet niezbyt silne deptanie gleby zmienia jej właściwości fizyczne i chemiczne. Interesował się także przemianami, jakie zachodzą w glebach leśnych pod wpływem gospodarki zrębowej.

Już po przejściu na emeryturę w 1978 r. z wielką pasją poświęcił się nowemu zagadnieniu związanemu z ochroną gleb leśnych, tj. utworzeniu na terenie lasów państwowych w Polsce tzw. „glebowych powierzchni wzorcowych”. Napisał instrukcję do przeprowadzenia na nich badań, a następnie kierował takimi badaniami do ostatnich chwil swojego życia w nadleśnictwie Browsk w Puszczy Białowieskiej. W ostatnich miesiącach swego życia podjął pracę nad troficznością gleb leśnych, gdyż uważał, że w systematyce gleb leśnych brak jest podstaw ekologicznych.

Prof. dr H. Uggla do ostatnich chwil swego pracowitego życia zaabsorbowany był pracą naukową. Miał rozległe plany badawcze i pozostawił wiele prac rozpoczętych.

Za twórczą i rzetelną pracę odznaczony został Krzyżem Kawalerskim i Oficerskim Orderu Odrodzenia Polski, Odznaką Zasłużony Nauczyciel PRL, Złotą Odznaką Polskiego Towarzystwa Gleboznawczego i Polskiego Towarzystwa Leśnego, Złotą Odznaką w dziedzinie Geodezji i Kartografii oraz innymi odznaczeniami resortowymi i regionalnymi.

Odszedł nieoczekiwanie Człowiek, który wzbogacił naszą wiedzę z zakresu gleb leśnych o wiele nowych elementów. Badania jego pozwoliły na bliższe poznanie gleb leśnych północno-wschodniego regionu Polski.

Dzieło Twoje, Profesorze, nie umarło, lecz jest żywe i będzie kontynuowane przez Twoich uczniów i współpracowników. Sylwetka Twoja, Profesorze, zostanie zachowana w naszej pamięci i sercach.

Henryk Piaścik

TYLKO PRENUMERATA

GWARANTUJE OTRZYMYWANIE „SYLWANA”